

Podpora hodnotenia kvality vzdelávania a výskumu na univerzitách (Správa z projektu)

Jedným zo spôsobov naplňania zámerov Bolonského procesu je vytváranie systémov kvality vzdelávania na univerzitách. Cieľom tohto procesu je vytvoriť medzinárodne uznávaný európsky spoločný vysokoškolský vzdelávací priestor na základe spoločne akceptovaných štandardov a noriem kvality vzdelávania. Druhou oblasťou hodnotenia univerzitného prostredia je kvalita výskumno-publikačnej činnosti univerzitných výskumníkov, vrátane doktorandských študentov.

K zvyšovaniu kvality vzdelávania a výskumu na Univerzite Mateja Bela v uplynulých troch rokoch mal prispieť aj projekt „Mobility – podpora vedy, výskumu a vzdelávania na Univerzite Mateja Bela (UMB)”, spolufinancovaný Európskym sociálnym fondom (ITMS kód: 26110230082). Cieľom tejto správy je priblížiť hlavné prínosy aktivity 1.3 „Edukácia – výskum – evalvácia“ projektu, využiteľné aj inými pracoviskami. Projekt je realizovaný prostredníctvom spolupráce UMB s fínskym odborníkom pre oblasť medzinárodnej evalvácie vzdelávania a výskumu, Seppom Saarim z Univerzity v Tampere. Projektový tím sa rozhodol preskúmať otázku hodnotenia vzdelávania a výskum pozorovaním jej riešenia vo Fínsku, prevziať vhodné evalvačné nástroje a implementovať ich v kontexte UMB.

Projekt finančne podporil mobility fínskeho experta a slovenského tímu (Bronislavy Kasáčovej a Dany Hanesovej z Pedagogickej fakulty UMB) s cieľom priblížiť kvalitu vzdelávania a výskumu na UMB európskym štandardom vzdelávania a výskumu. Konkrétne išlo o osvojenie si nových výskumných postupov, hodnotiacich nástrojov a kompetencií vedením univerzity, vysokoškolskými učiteľmi, doktorandmi a vedecko-výskumnými pracovníkmi univerzity.

Výber fínskeho experta ako medzinárodného experta v projekte bola podnietený jeho expertízou, nadobudnutou vďaka dlhoročným skúsenostiam s medzinárodnou evalváciou vzdelávania a výskumu v rámci fínskych univerzít (Helsingin yliopisto a Tampereen yliopisto). Svoje kompetencie rozvinul aj v počas desaťročného výkonu vo funkcii hodnotiteľa univerzít na ministerstve školstva a kultúry Fínska, ako aj viacerých univerzít vo Švajčiarsku a v Juhoafrickej republike.

Realizácia cieľov projektu členmi riešiteľského tímu na UMB pozostávala z nasledujúcich krokov:

- príprava kurikula dvoch nových výberových doktorandských predmetov (“Vedecký výskum v sociálnych vedách” a “Evalvácia v sociálnych vedách”) v anglickom jazyku, ich zaradenie do učebných plánov PhD. štúdia a následná implementácia výučby. Vyhodnotenie tejto výučby sa

uskutočnilo prostredníctvom analýzy a kategorizácie presne špecifikovaných a indikátormi hodnotených spätných väzieb. Až 98 % doktorandov ich hodnotilo pozitívne, oceňujúc najmä možnosť diskutovať o svojich vedecko-výskumných problémoch.

- pracovné stretnutia s vedením UMB o možnostiach implementácie nových predmetov pre doktorandov ako aj o konkrétnych výzvach hodnotenia univerzity, oboznámenie fínskeho experta so Systémom kvality vzdelávania na UMB;
- vypracovanie dotazníka všeobecných zručností pre doktorandov a školiteľov doktorandských prác ako hodnotiacej matice prípravy učiteľov;
- individuálne konzultácie a poradenstvo školiteľom, doktorandom a vedeniu univerzity, nadviazanie kontaktov s fínskymi inštitúciami, rešerše fínskych vedeckých publikácií k téme projektu, prezentácia fínskeho systému hodnotenia univerzít Pracovnej skupine Akreditačnej komisie v SR;
- prednášky a semináre pre akademickú obec zamerané na viaceré témy: hodnotenie vzdelávania a výskumu na univerzitách v zahraničí, kritériá a výskumné metódy vhodné pre sociálne a humanitné vedy, špecifiká hodnotiacich nástrojov, kompetencie doktorandov a ich školiteľov, hodnotenie fínskeho školstva, rozvoj kritického myslenia doktorandov, rozvoja stupňa internacionalizácie jednotlivcov aj univerzít, prezentácia tzv. publikačného fóra, zabezpečujúceho vyváženú evalváciu všetkých študijných odborov (a to nielen vo Fínsku, ale aj v Nórsku, Austrálii, Kanade). Fínsky expert prezentoval tieto témy z hľadiska ich východiskových teórií a výstupov úspešných projektov, ale tiež ponúkol konkrétne odporúčania, ako napr. zvýšiť stupeň internacionalizácie univerzity. Účastníci prednášok najviac ocenili určité 'nastavenie zrkadla' – priestor pre komparáciu kvality výskumu a výstupov doktorandov s fínskym systémom. Kľúčovými výzvami. zaznievajúcimi z prezentácií charakteristík fínskeho univerzitného výskumu, bol dôraz na spoluprácu výskumníkov, interdisciplinaritu výskumu ako aj na zvyšovanie miery internacionalizácie inštitúcií.

Záverečnej konferencie k projektu dňa 12. 11. 2014, ktorá bola súčasťou osláv 60. výročia učiteľského vzdelávania v Banskej Bystrici, sa zúčastnilo cca 80 domácich a zahraničných odborníkov zo SR, ČR, Poľska, Nórska a Fínska. Fínsky expert predniesol v pléne prednášku na tému „Výskum v sociálnych vedách ako faktor rozvoja spoločnosti“. Účastníci workshopu s názvom “How to Survive in the Jungle of Unknown Paths of Research“ (“Ako prežiť v džungli neznámych ciest výskumu”) mali možnosť sa v pozitívnej atmosfére zdieľať so svojimi výskumnými zámermi, problémami či skúsenosťami z vedenia doktorandov. Diskusné príspevky sa týkali formulácie výskumného problému, výberu a modifikácií výskumných metód, spätnej väzby z výskumného terénu a pod. Hodnotiace odozvy účastníkov boli veľmi povzbudzujúce, oceňujúce

najmä možnosť otvorenej diskusie s odborníkmi, rozsah podnetov pre zlepšenie prípravy doktorandov ako aj vzájomné poradenstvo doktorandov.

Okrem pripravovaného študijného materiálu pre doktorandov je najdôležitejším výstupom z projektu konferenčný zborník anglických a slovenských príspevkov, editovaný Danou Hanesovou, s názvom: *Education – Research – Evaluation: Edukácia – výskum – evalvácia* (Banská Bystrica: PF UMB, 2015. 155 s. ISBN 978-80-557-0884). Zborník je k dispozícii všetkým záujemcom (kontakt: dana.hanesova@umb.sk).

Dana Hanesová